

ROLLEN SOM KUNNSKAPSAKTØR KURSLØYPER

Inneholder syv kursløyper

Kunnskapsaktør er et satsingsområde i prosjektet
Formidlingskompetanse i folkebibliotek (FiF)
Til fylkesbibliotekene/kursholdere

Sist oppdatert januar 2023

INNHOOLD

Om kursløype-heftet	2
Kursløyper.....	7
Restartløypen.....	8
Oppfriskerløypen.....	11
Førstereisløypen.....	14
Vi er her-løypen	17
Fagfokusløypen.....	19
Studentløypen.....	21
Den kildekritiske løypen	22

Arbeidet er utført med mange gode hjelpere, se tekstheftet for navneliste.
Tusen takk til alle som har bidratt!

Mona A. Fønnes, Troms og Finnmark fylkesbibliotek
Koordinator for satsingsområdet *kunnskapsaktør*

Januar 2023

Om kursløype-heftet

Dette arbeidet springer ut fra satsingsområdet *kunnskapsaktør* i fylkesbibliotekenes store felles prosjekt: *Formidlingskompetanse i folkebibliotek* (FiF) (2021-2022).

Hovedinspirasjonen for satsingsområdet har vært Morgendagens veileder, et prosjekt i regi av Tønsberg og Nøtterøy om innbyggers informasjonsbehov i fremtiden, og prosjektet *Folkebibliotek som kunnskapsaktør* i Troms, senere i Troms og Finnmark, som har jobbet systematisk med kompetanseheving og utvikling av kunnskapstjenester i folkebibliotekene. Vi anbefaler en nærmere kikk på begge disse prosjektene.

Hvorfor *kunnskapsaktør*?

Da prosjektgruppen i FiF gjennomførte en spørreundersøkelse i folkebibliotek i Norge i 2021 fikk vi noen oppsiktsvekkende tall:

- Kun 37 % av bibliotekansatte i folkebibliotek opplever trygghet i sin rolle som kunnskapsformidlere.
- Kun 39 % av bibliotekansatte i folkebibliotek oppgir at de kjenner trygghet i å veilede brukerne i søk etter de riktige kildene
- Hele 70% av respondentene svarer at de har behov for kompetanseheving i forhold til digitale ressurser og databaser

Satsingsområdet *kunnskapsaktør* fikk oppgaven å møte disse utfordringene. En uformell spørrerunde på fylkesbibliotekene viser at det ikke er mange av dem som jobber systematisk med og har en overordnet plan for kompetanseheving på *kunnskapsaktørfeltet*. Det stod klart for oss at formidlingskompetanse innen dette området i første rekke må være å gi en grunnleggende kompetanseheving, fordi dette må være på plass før vi kan snakke om hvordan tjenestene kommuniseres ut til publikum og allmennheten. Å øke tryggheten i denne rollen hos de som står i små og store folkebibliotek i landet er det første vi må ta tak i.

Kanskje rollen som *kunnskapsaktør* har havnet i skyggen av den rivende utviklingen innen arrangement- og kulturhus-tematikk i biblioteksektoren? Vi som har jobbet med satsingsområdet ønsker at bibliotekansatte, og i forlengelsen av det også lånere, vet at bibliotekene er *kunnskapsaktører* og at dette er en av de viktigste rollene bibliotekene har, nå og i fremtiden. Vi ønsker at fylkesbibliotek, folkebibliotek og fagbibliotek jobber sammen for å øke tryggheten til bibliotekansatte i denne rollen.

I tillegg ønsker vi å bygge ned skillet mellom det Helga Pettersen på Finnmark fylkesbibliotek kaller "De to K-ene". Hun snakker om at bibliotek handler om kunnskap og kultur. Disse bør ikke stå i konkurranse med hverandre, men fremheve hverandre og være helhetlige deler av bibliotektilbud. Vi ønsker at *kunnskapsaktør*rollen og folkeopplysning igjen skal få en større rolle i alt folkebibliotek gjør.

Vi tror at det er viktig å bruke fylkesbibliotekene for å sikre at kompetanseløftene når ut til alle som trenger det, og ønsker at fylkesbibliotekene skal ta et enda større ansvar for kompetanseheving innen *kunnskapsaktør*rollen i sin region. For at det skal være lett å komme i gang har vi laget noen verktøy som kan brukes langsiktig og systematisk for å jobbe med kompetanseheving. Grunnprinsippet har vært at fylkene og kommunene har ulike utgangspunkt og behov. Dette gjelder fagkompetanse, satsingsområder, økonomi og geografi.

Det første verktøyet er kursløyper som fylkesbibliotekene kan bli inspirert av. Vi håper at disse kan skape en overbygning over arbeidet fylkesbibliotekene allerede gjør, og kanskje inspirere til nye satsinger og til å bruke ressurser som allerede ligger tilgjengelig på nett. Det andre verktøyet er en tekstsamling med faglige tekster og oppgaver som kan brukes i tilknytning til kursene.

Og for ordens skyld: Selv om dette er laget med tanke på fylkesbibliotek og folkebibliotek, er selvsagt alle som ser nytte av det hjertelig velkommen til å bruke materialet.

Satsingsområde kunnskapsaktør har flere tiltak, og begrepet kan romme mange ulike ting. I denne delen av arbeidet er vi spesielt opptatt av *informasjonskompetanse*. Vi bruker Rafstes definisjon på informasjonskompetanse:

«evnen til å søke og lokalisere informasjon, vurdere informasjon kritisk i forhold til relevans og pålitelighet, og ta den i bruk i egen kunnskapsutvikling» (Rafste, 2008, s. 120)

Å være en kunnskapsaktør handler om å hjelpe innbyggerne med å finne god informasjon når de trenger det. Om å stille til rådighet medier. Dette omfatter mange ulike tema, fra samtaleteknikker i referanseintervjuet, rolleforståelse, søkekunnskaper, markedsføring og teknikker for kildekritikk.

SLUTTPRODUKTER

Sluttproduktene i denne delen av kunnskapsaktørsatsingen er kursløyper og et teksthefte.

Kursløypene er laget med tanke på fylkesbibliotekenes kompetansearbeid for og sammen med folkebibliotekene. Det er ikke meningen at alle fylkesbibliotekene skal starte alle kursløypene, det har verken fylkesbibliotekene eller de ansatte i folkebibliotekene kapasitet til. Det skjer mye god kompetanseheving innen kunnskapsaktør via fylkesbibliotekene allerede, for eksempel kurs i NB.no, Atekst eller kildekritikk. Vi ønsker at fylkesbibliotekene setter slike tiltak inn i en større sammenheng. Et kurs i Atekst er ikke «bare» et løsrevet kurs om en tjeneste som vi kanskje har bruk for en gang iblant, men et viktig ledd i en kontinuerlig kompetanseheving fordi folkebibliotek har et samfunnsoppdrag om å være kunnskapsaktører.

Vi har skissert flere kursløyper. To løyper som er aktuelle for alle fylkes- og folkebibliotek er *Restartløypen* og *Oppfriskerløypen*. Hvis vi ikke jobber med rollebevissthet og bruker digitale tjenester jevnlig, glemmer vi både at de finnes og hvordan vi bruker dem.

Til kursløypene har vi laget et teksthefte med praktiske, faglige tekster. Disse handler om alt fra hvordan vi gjennomfører referanseintervju til folkebibliotekets ansvar for studenter, hvordan være en kunnskapsaktør med små ressurser og hvordan utføre kildekritikk. Tekstene kan brukes som hjemmelekser før kurssamlinger, og er ment å skape bevissthet og sette i gang refleksjoner og samtaler. Alle tekstene har mange eksempler og forslag til refleksjons-/samtalospørsmål.

Kursløypene og tekstsamlingen bør være levende dokumenter som oppdateres når vi gjør oss erfaringer om hva som fungerer og ikke. Den bør evalueres og oppdateres etter en tid. Det er ikke avklart hvordan dette skal foregå.

TIPS FOR OSS SOM JOBBER MED KURS

HVORDAN LÆRER VOKSNE?

Susann Gjerde skisserer syv punkter om hvordan voksne lærer:

1. Selvstyrt læring framfor passivt mottagende
2. Individuelle og situasjonsbestemte forskjeller
3. Erfaring og opplevelser er viktige kilder til læring
4. Ønsker å vite i forkant hva som skal læres, hvorfor og hvordan
5. Læringen må være relevant, og læringstidspunktet er viktig (umiddelbare problemer framfor potensielt viktige temaer for framtiden)
6. Målorienterte
7. Læringen drives av indre motivasjon (opplevelse av utvikling og vekst)
(Gjerde, 2010, s. 165)

Hva betyr dette for oss i praksis når vi lager kursopplegg?

Punkt 1 forteller oss at deltakerne har behov for å være aktive mottakere. Da er «omvendt undervisning» en god metode. Det betyr at deltakerne leser/ser teori hjemme for seg selv i forkant, og at man bruker tiden i gruppe på å jobbe praktisk sammen, diskutere og reflektere (LINK, 2019). Til disse kursløypene følger det med et teksthefte som er tenkt brukt på denne måten. Omvendt undervisning kan også gjøres ved at man tar opptak av en demonstrasjon av en database eller et foredrag, som deltakerne ser i forkant av kurset. Da kan tiden på samling brukes til å gjøre oppgaver og å diskutere i gruppen for å knytte temaene til arbeidshverdagen til deltakerne.

Punkt 2, at det er individuelle og situasjonsbestemte forskjeller på de lærende, kan være vanskelig å imøtekomme når vi lager kurs for mange. En type individuell forskjell er fagbakgrunn og kompetanse, men det kan også handle om hvordan vi lærer. Noen trenger eksempler, noen trenger å gjøre selv, noen trenger å lese stoff for å lære. Noen lærer best i gruppe, mens noen trenger å kverne på ting alene. En løsning kan være at de som har ulike behov, bruker det samme bakgrunns materialet, men deles inn i grupper og har ulike oppgaver, eller ulik form på oppgavene.

I punkt 3 leser vi at erfaring og opplevelser er viktige kilder til læring. Vi anbefaler kursledere å hele tiden oppfordre deltakerne til å jobbe ut ifra egen praksis, og å lage oppgaver som er tett på arbeidsvirksomheten. Deltakerne kan til og med ta med referansespørsmål de har fått den siste tiden og jobbe med ulike måter å løse de spørsmålene på. Ved å jobbe med gode oppgaver får deltakerne nye erfaringer, som antakelig resulterer i god læring. I tekstheftet som følger med dette kursmaterialet er også refleksjonsspørsmålene laget med tanke på dette punktet. Vi har forsøkt å hele tiden å be deltakerne trekke sine egne erfaringer og praksis inn i de ulike temaene.

Vi slår sammen punkt 4 om at voksne i høy grad vil vite hva de skal lære, hvorfor og hvordan, med punkt 6 om at de er målorienterte. Dette betyr at målet med kursene må være kommunisert tydelig. Kursdeltakerne må vite hvorfor de lærer de ulike tingene. Dette er kanskje spesielt viktig i kurs i databaser og søking. Søking må ikke oppfattes som noe teoretisk og løsrevet, men som et viktig verktøy i referansearbeidet. Disse punktene starter allerede i hvordan vi markedsfører kurset. Det kan være nyttig å sette kurstema inn i en kontekst, ikke bare skrive hva som er hovedtema. Send også ut program i forkant, beskriv formen på opplegget, og bruk tid på å snakke om «hvorfor-et».

Punkt 5, at voksne helst lærer ved behov, er vanskelig å ta høyde for i kurs, men det finnes gode e-læringskurs som alltid ligger tilgjengelig. Et eksempel på et relevant nettkurs er *23 ting om søk* på bibliotekutvikling.no. Og kanskje man kan imøtekomme dette med å sende ut enten videoopptak eller tekster i etterkant? Da kan deltakerne repetere når de står i situasjonen der de trenger det.

Punkt 7 sier at voksnes læring i stor grad drives av indre motivasjon. Dette står kanskje i motsetning til elever, som ofte lærer med en fremtidig eksamen som motivasjon? Hvis du kjenner kursgruppen din, vet du kanskje hvordan du kan tenne den indre motivasjonen hos deltakerne. Kanskje det kan være ved å sikte kurset inn på hvordan skape gode tjenester, effektivisere hverdagen, bærekraftsmålene, eller noe helt annet? Noen ganger kan det være effektivt å la deltakerne starte og avslutte en kursrekke med at de skriver refleksjonsnotater der de setter ord på sin egen motivasjon.

HVORDAN FINNE RESSURSPERSONER?

God kurs krever gode folk. Hvordan finner vi disse?

1. Folke- og skolebibliotek: I prosjektet *Folkebibliotek som kunnskapsaktør* har Troms og Finnmark fylkesbibliotek god erfaring med å bruke «likemenn» i folkebibliotekene som kursholdere. Det var motiverende for kursdeltakerne at kolleger underviste. Noen fylkesbibliotek jobber også tett med videregående skolebibliotek. Vi anbefaler å starte jakten på kursholdere i egne folke- og skolebibliotek. Det er så mange dyktige folk rett under nesene våre!
2. Fylkesbibliotekansatte: Fylkesbibliotek sitter også på masse bred kompetanse. Noen ganger er selvgjort velgjort! Og det kan være en stor fordel å kjenne kursdeltakerne.
3. Universitets- og høgskolebibliotek: Det neste trinnet er å se til universitet, høgskoler og andre institusjoner i deres område. I prosjektet *Folkebibliotek som kunnskapsaktør* i Troms og Finnmark har det vært god kontakt med universitetsbiblioteket, og ansatte derfra har holdt kurs i for eksempel bruk av Oria.
4. Ressursbibliotek: For offentlig informasjon kan Stortingsbiblioteket forespørres om kurs. Noen andre tjenester har tilsvarende ressursbibliotek.
5. Tjenesteeierne: Leverandører av tjenester kjenner selvsagt tjenestene sine svært godt og kan være gode kursholdere. Men ofte er de beste kursholderne de som bruker tjenesten i hverdagen, ut mot brukere, og er godt kjent med styrker og svakheter. Det er de som ser nyansene mellom tilsvarende tjenester og vet hvilke som er best egnet i ulike tilfeller. At kursholdere har salgsinteresser kan dempe nyansene som kommer frem. Derfor anbefaler vi å først undersøke om du har ressurspersoner i noen av dine folkebibliotek eller på fylkesbiblioteket.
6. Proffe kursholdere: Dere kan også se etter gode ressurspersoner i det kommersielle markedet. For eksempel er Faktisk.no gode og mye brukte kursholdere for bibliotek innen kildekritikk.

Vi på fylkesbibliotekene kan bli enda flinkere til å snakke sammen og dele folk og erfaringer. En god kursholder i Kristiansand vil mest sannsynlig også være en god kursholder i Hammerfest.

DIGITALT ELLER FYSISK?

Reiseavstander, økonomi og tidspres kan være med på å bestemme om det er best med digitale eller fysiske kurs. Fylkene våre er svært forskjellige og det er fordeler med begge former. Det er for eksempel lettere å få til gode samtaler ved fysiske møter, men det kan være lettere å få til flere og kortere kursøkter digitalt. Da får deltakerne mer tid på å bearbeide det de lærer enn hvis det er mange ulike ting som foregår på et par dager.

Digitale møter kan også tas opp og deles med de som ikke har anledning til å delta, eller brukes til repetisjon.

Hvis det er vanskelig å få til egne fysiske samlinger kan det være en løsning å «henge på» kurs med kunnskapsaktør på andre aktiviteter. Kan det være en bolk på et biblioteksjefmøte, hvis dere har faste, fysiske møter? Kanskje det kan være tilknyttet en festival der mange bibliotekansatte uansett reiser?

GÅ LOKALT!

Det kan være ekstra spennende å ta tak i lokale særegenheter, både når en velger kurs og oppgaver. Kanskje det er relevant med et kurs om ressurser innen landbruk, fiskerinæring, gruvedrift, IT eller marinbiologi? Kanskje dere grenser til Sverige, Finland eller Russland, eller har mange innvandrere fra bestemte land og kan ha nytte av å vite mer om informasjon for innbyggere derfra? Kanskje dere kan ha et lokalhistorisk kurs der dere går gjennom gjenfinning i bestemte årbøker og lokalhistoriske tidsskrifter? I prosjektet *Folkebibliotek som kunnskapsaktør* i Troms og Finnmark, for eksempel, har det vært egne kurs i gjenfinning i tidsskriftet *Ottar*, som publiserer artikler om nordnorsk og arktisk natur, kultur og samfunnsliv (*Wikipedia, u.å.*). Det er en viktig og relevant kilde for folkebibliotek i nord. Det er mange muligheter, og det er dere som vet best hva som finnes og hva som trengs hos dere.

Når det gjelder å vinkle kurs lokalt kan det for eksempel gjøres ved å lage oppgaver om lokalmiljøet i et Atekst-kurs, eller ved å samle inn reelle referansespørsmål i forkant som alle får prøve seg på.

KILDER

Gjerde, S. (2010) *Coaching : hva – hvorfor – hvordan*. Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke

Bibliotekutvikling [u.å.] 23 ting om søk. <https://bibliotekutvikling.no/kurs/courses/23-ting-om-sok/>

Kulturdepartementet (2019) Rom for demokrati og dannelse. Hentet 5. august: <https://www.regjeringen.no/contentassets/18da5840678046c1ba74fe565f72be3d/nasjonal-biblioteksstrategi-endelig-uu.pdf>

LINK (2019) Omvendt undervisning. Hentet 1. august 2022: <https://www.uio.no/link/tjenester/aktiv-lering/Omvendt%20undervisning/>

Rafste, E.T. (2008). Informasjonskompetanse – elevaktive og undersøkende arbeidsmetoder. I Hoel, T., Rafste, E. T. & Sætre, T. P. *Opplevelse, oppdagelse, opplysning*. Fagbok om skolebibliotek. Oslo: Biblioteksentralen.

RUSA [u.å.] Guidelines for Behavioral Performance of Reference and Information Service Providers. Hentet 4. august 2022: <https://www.ala.org/rusa/resources/guidelines/guidelinesbehavioral>

Wikipedia [u.å.] *Ottar* (tidsskrift). Hentet 1. august 2022: [https://no.wikipedia.org/wiki/Ottar_\(tidsskrift\)](https://no.wikipedia.org/wiki/Ottar_(tidsskrift))

KURSLØYPER

Her er forslag til ulike kursløyper som fylkesbibliotekene kan kjøre i sine regioner, gjerne i samarbeid med andre fylkesbibliotek. Kursløypene er fleksible med tanke på varighet og form og hyppighet.

Vi anbefaler at dette inngår som en del av vanlig drift, og planlegges langsiktig for å få et helhetlig kurstilbud til folkebibliotekene. Det enkelte fylkesbibliotek velger kursløyper ut fra regionale behov og kapasitet.

Løypene er forslag. Vi håper at fylkesbibliotekene vil plukke og la seg inspirere. Fylkene har forskjellige behov, og det er ikke mulig å gi ett opplegg som fungerer godt for alle.

RASK OVERSIKT OVER LØYPENE

- Restartløypen: Når dere vil se på kunnskapsaktørrollen med friskt blikk
- Oppfriskerløypen: Inneholder den jevne, faglige oppdateringen vi alle trenger
- Førstereisløypen: For nyansatte som ikke har bibliotekutdanning eller -erfaring.
- Vi er her-løypen: Synlighet, kommunikasjon i biblioteket og markedsføring.
- Fagfokusløypen: For de som vil dyrke viktige fagområder litt ekstra
- Studentløypen: Om hvilken formidlingskompetanse som kreves for å gi gode tilbud til studenter.
- Den kildekritiske løypen: Om kildekritikk og desinformasjon

RESTARTLØYPEN

HVA ER RESTARTLØYPEN OG HVEM ER DEN FOR?

Mange bibliotekansatte vi har snakket med uttrykker at rollen som kunnskapsaktør har kommet litt i bakgrunnen de siste årene, mens det har vært en rivende utvikling av bibliotek som møteplass, arrangør, og formidler av skjønnlitteratur. Restartløypen er kursløypen som gir oss en ny start i arbeid med kunnskapsaktørrollen. Dette er ikke en løype som trengs å kjøres årlig for de samme deltakerne, men kan kjøres igjen etter behov.

Målgruppen for denne løypen er i utgangspunktet alle bibliotekansatte. I større bibliotek med mange ansatte er rollene mer fordelt og spesialisert. Da anbefaler vi denne løypen for alle som svarer på spørsmål fra publikum.

MULIG INNHOLD

Restartløypen tar deltakerne gjennom hele tekstheftet som følger med kursløypene, og er inspirert av introduksjonskurset for nye biblioteksjefer som Trøndelag, Nordland, Møre og Romsdal, og Troms og Finnmark holder sammen. I forkant av samlinger har deltakerne leselekser, og så møtes de for å starte samtaler og refleksjoner.

Det er også mulig å inkludere kurs i digitale tjenester som brukes i kunnskapsaktørarbeid i denne kursløypen, men ofte vil det allerede være dekket opp av den neste løypen, *Oppfriskerløypen*.

AKTUELLE TEKSTER

Alle i tekstheftet:

- Introduksjon: Vi er kunnskapsaktører!
- Referansetjenesten – et moderne detektivarbeid
- Kildekritikk
- Å prioritere kunnskapsaktør med pressede ressurser
- Hvilke kunnskapsbehov har ditt lokalsamfunn?
- Studenter: En viktig brukergruppe
- Gjenta at dere er nyttige! Kampanjer i bibliotek

EKSEMPEL PÅ OPPLEGG

DIGITALT OPPLEGG

Med inspirasjon fra opplegget på introduksjonskursene for nye biblioteksjefer kan dette være et mulig opplegg med fire digitale samlinger. Hvis det er flere enn 15-20 deltakere kan dere vurdere å dele inn i mindre grupper under samtalene, så oppsummerer man felles til slutt.

SAMLING 1. TEMA: FOLKEBIBLIOTEKET SOM KUNNSKAPSAKTØR

- Lekse
  - Tekst: *Introduksjon: Vi er kunnskapsaktører*
  - Tekst: *Å prioritere kunnskapsaktør med pressede ressurser*
- Program
  - Bli kjent-runde
  - Introduksjon: En fylkesbibliotekansatt eller en annen invitert bibliotekansatt har forberedt en introduksjon om dagens tema

- Åpne for samtale
- Velg gjerne ut noen av samtalspørsmålene fra tekstene på forhånd. Disse kan dere bruke hvis samtalen stilner.

SAMLING 2. TEMA: REFERANSETJENESTEN: KOMMUNIKASJON OG SYNLIGHET

- Lekse
  - Tekst: *Referansetjenesten – et moderne detektivarbeid*
    - Pluss: Øve i skranken på referanseintervjuet ut ifra RUSA-punktene i den teksten
  - Tekst: *Gjenta at dere er nyttige! Kampanjer i bibliotek.*
- Program
  - Åpne for spørsmål eller refleksjoner fra forrige samling
  - Introduksjon: En fylkesbibliotekansatt eller en annen invitert bibliotekansatt har forberedt en introduksjon om dagens tema
  - Åpne for samtale
  - Velg gjerne ut noen av samtalspørsmålene fra tekstene på forhånd. Disse kan dere bruke hvis samtalen stilner.
  - Her er det spesielt viktig å knytte referansetjenesten til de bibliotekansattes arbeidshverdag. Hvilke spørsmål får de? Er det noen tjenester eller tema de skulle visst mer om for å gi god service?
  - Er referansetjenesten noe du vil lage en liten kampanje på? Er det andre tjenester du fikk lyst å markedsføre mer?

SAMLING 3. TEMA: KILDEKRITIKK

- Lekser
  - Tekst: *Kildekritikk*
  - Nettkurset [jKomp for videregående skole 2.6 Vurdering av kilder](#)
  - Noter ned situasjoner fra din arbeidshverdag hvor du bruker kildekritikk
- Program
  - Åpne for spørsmål eller refleksjoner fra forrige samling
  - Introduksjon: En fylkesbibliotekansatt eller en annen invitert bibliotekansatt har forberedt en introduksjon om dagens tema
  - Åpne for samtale
  - Velg gjerne ut noen av samtalspørsmålene fra tekstene på forhånd. Disse kan dere bruke hvis samtalen stilner.
  - Viktige tema: Hvilken rolle innen kildekritikk kan ditt bibliotek ta i ditt lokalsamfunn, og for dine brukere?

SAMLING 4. TEMA: LOKALE SATSINGER

- Lekser
  - Tekst: *Hvilke kunnskapsbehov har ditt lokalmiljø?*
  - Tekst: *Studenter: En viktig brukergruppe*
  - Tenk på om det er noen foreninger i ditt lokalsamfunn du kunne tatt en kaffekopp med for å utforske samarbeid
- Program
  - Åpne for spørsmål eller refleksjoner fra forrige samling
  - Introduksjon: En fylkesbibliotekansatt eller en annen invitert bibliotekansatt har forberedt en introduksjon om dagens tema
  - Åpne for samtale
  - Velg gjerne ut noen av samtalspørsmålene fra tekstene på forhånd. Disse kan dere bruke hvis samtalen stilner.
  - Viktig: Ulike bibliotek har veldig ulike utgangspunkt. Med dette temaet ønsker vi å se på hva bibliotekene kan gjøre innen sine rammer og forutsetninger, ikke å legge press på å starte opp mange nye, store satsinger. Her er det viktig at hver tar tema inn i sin arbeidshverdag, og ikke sammenligner med bibliotek som har helt andre forutsetninger.

FYSISK OPPLEGG

Det er også mulig å slå samlingene og alle temaene sammen til noen fysiske, intense, herlige møtedager med fullt fokus på kunnskapsaktør. Det åpner for noen muligheter som er vanskeligere digitalt. Da kan man for eksempel ha rollespill for å øve på referanseintervjuet, og hver kan lage en skisse til en kampanje deltakerne vil realisere hos seg. En fordel med digitale samlinger, derimot, er at de gir oss mulighet til å jobbe med noe over tid, og å la tema og refleksjoner modnes. Og det er ikke i alle fylker at logistikken tillater et sånt opplegg fysisk.

Dere kan velge noen tema som dere jobber med over tid. Kanskje dere synes at kildekritikk, eller referanseintervjuet og kommunikasjon fortjener ekstra innsats, og vil jobbe med det over et helt semester? Her er det mulig å plukke og tilpasse og utvide ved behov. Spesielt i regioner med mindre bibliotek kan samarbeid om referansetjenesten være aktuelt. Kanskje noen har mulighet til å ta ansvar for de mer avanserte referansespørsmålene i sin region? Da må det avtales retningslinjer og rutiner. Teksten om å prioritere kunnskapsaktør i hverdagen har også litt informasjon om slike samarbeid i Troms.

OPPFRIKERLØYPEN

HVA ER *OPPFRIKERLØYPEN*, OG HVEM ER DEN FOR?

Oppfriskerløypen er løypen fylkesbibliotekene mest sannsynlig er i hele tiden. Dette handler om tre ting:

- å jobbe med bevissthet rundt samfunnsoppdraget folkebibliotek har som kunnskapsaktører
- å øke trykgheten i rollen som kunnskapsaktører hos bibliotekansatte
- å oppdatere og øke kompetansen på søketjenester

Målgruppen er alle bibliotekansatte som svarer på spørsmål fra brukere eller jobber med veiledning. De kan søke og kjenner til kildene, men det er viktig å holde kunnskapene sine ved like. Hvis vi ikke bruker en tjeneste er den glemt når vi trenger den.

Oppfriskerløypa bør være et jevnt tilbud, og kan gjerne gjøres digitalt i samarbeid mellom flere fylker.

MULIG INNHOLD

Når vi snakker om å finne informasjon, kan «alt» sies å være viktig å vite noe om. Men vi kan ikke drukne i kurs. Vi anbefaler å se denne løypen som en langdistanseøvelse. Det kan være lurt å lage en kompetanseplan som går over et eller to år.

BRUK EKSISTERENDE NETTKURS

Det er mange gode nettkurs tilgjengelig på bibliotekutvikling.no, og det er viktig å bruke ressursene vi allerede har tilgjengelig. Men at det finnes et nettkurs betyr ikke nødvendigvis at vi husker på å bruke det. Derfor anbefaler vi fylkesbibliotekene flette inn deler av nettkursene i kursløypene.

[23 ting om søk](#)

Siden *23 ting om søk* er et generelt søkekurs, blir det viktig å bruke oppgaver for å knytte stoffet til folkebibliotekenes arbeidshverdag. Man kan fint plukke enkelt «ting» og ikke bruke hele kurset. Spesielt relevant er ting 13-16 som handler om vitenskapelig informasjon, og er innostrukturer på vitenskapelige artikler, open access, og ikke minst Oria. Ting 17 handler om Nasjonalbibliotekets Nettbiblioteket, og er svært relevant for folkebibliotek.

[23 offentlige ting](#)

Egentlig er alle «tingene» i kurset *23 offentlige ting* aktuell for folkebibliotek som kunnskapsaktører. Vi kan spesielt nevne ting 4-8, som handler om bestemte nettsted der vi kan finne offentlig informasjon, for eksempel om NAV, Skatteetaten mm. Kurset har også en ting om lokalhistorie på nett, Ting 12. Ting 17 om Statistisk sentralbyrå er svært relevant. Ting 19 om nettvett og trygg netthandel passer godt inn med teksten i tekstheftet om kildekritikk.

[iKomp-kursene](#)

UiT Norges arktiske universitet har laget to gode kurs om informasjonskompetanse. Disse ligger som åpne nettkurs, såkalte Mooc'er (*Massive open online course*)

Målgruppen er studenter på det ene, og elever i videregående skole på det andre. Begge er svært gode, også for oss utenfor akademia. Alle kan lage konto og ta kursene. Vi kan spesielt anbefale

- Delen om kildekritikk i kurset for høyere utdanning:
https://mooc.uit.no/courses/course-v1:UiT+iKomp+Norsk-2022/courseware/88b217ae76ed4e729cb307e36ea5144c/cf973bf52daa47299fc2c8572bdfba99/?activate_block_id=block-v1%3AUiT%2BiKomp%2BNorsk-2022%2Btype%40sequential%2Bblock%40cf973bf52daa47299fc2c8572bdfba99
- Del 2.6, *Vurdering av kilder* i kurset for videregående elver, om du ønsker en raskere innføring: https://mooc.uit.no/courses/course-v1:UiT+iKomp-VGS+Norsk-2022/courseware/465323e737c543e39f92bf58bd3ab4b8/b514b203a4e24ae998d12893340bd9d9/?activate_block_id=block-v1%3AUiT%2BiKomp-VGS%2BNorsk-2022%2Btype%40sequential%2Bblock%40b514b203a4e24ae998d12893340bd9d9

AKTUELLE KURSTEKSTER

Alle er aktuelle å bruke, men vi trekker spesielt frem:

- Introduksjon: Vi er kunnskapsaktører!
- Å prioritere kunnskapsaktør med pressede ressurser
- Referansetjenesten – et moderne detektivarbeid
- Kildekritikk

AKTUELLE DIGITALE TJENESTER

- Søk i viktige kilder, for eksempel
  - NB.no og tilgang til pliktavlevert materiale
  - Nasjonalbibliografien i Oria: Norbok, Nornoter, Nordisko, Norper, Norart, Samisk bibliografi
  - Oria
  - Idunn (hvis tilgang)
  - Atekst (hvis tilgang)
  - Eventuelle andre abonnementstjenester for informasjonssøking
  - Hvordan hjelpe studenter å finne pensum. Det kan være lurt å invitere inn de mest relevante uh-bibliotekene siden dette kan variere fra skole til skole.
- Bruk søkemotorer smartere
  - Google scholar
  - Søketriks
- Utvalgte nettsider eller tidsskrift som er viktig lokalt
- Fjernlån
  - Introduksjon: Hva er det, uskrevne og skrevne regler
  - Biblioteksøk
  - Direkte fjernlån
  - Fjernlån utlandet

EKSEMPEL PÅ OPPLEGG

Her kommer vi med noen eksempler på hvordan kursopplegg i denne løypen kan se ut. Noen kurs kan repeteres årlig, for det er alltid noen som ønsker repetisjon eller som ikke hadde mulighet for å delta første gangen.

Det er mange måter å gjøre dette på. Kanskje dere vil sette av fire timer i året til digitale møter, og i tillegg ha en fysisk samling på to timer? Da får dere effektivt og systematisk fulgt opp mange viktige tjenester og problemstillinger. Da kan dere rullere hvilke tjenester det kurses i. Det kan for eksempel se slik ut:

År 1

Januar: 1 time kurs i Atekst med oppgaver

Mars: 1 time kurs i nb.no med oppgaver fra praksis. Ting 17 om Nettbiblioteket i kurset *23 ting om søk* er lekse.

August: 1 time kurs i Norge.no. Ting 4 i nettkurset *23 offentlige ting* om er lekse

September, i tilknytning til et etablert fysisk møte, bibliotekkonferanse e.l.:

To timers temasamling om kildekritikk med teksten *Kildekritikk* fra tekstheftet som lekse.

År 2

Januar: 1 times kurs i Oria

Mars: 1 time om gjenfinning i et eller flere lokalhistoriske tidsskrifter. Eksempel: Ottar

August: Mai: 1 time oppfrisking i Idunn med oppgaver

September, i tilknytning til et etablert fysisk møte, bibliotekkonferanse e.l.: 1 time om referansetjenesten. Lekse: Teksten *Referansetjenesten – et moderne detektivarbeid*. Har dere hatt noen spørsmål i det siste som har vært vanskelig å svare på? Se på RUSAs retningslinjer for referanseintervjuet. Øv med en annen deltaker, bytt på å være bibliotekansatt og låner.

November: 1 time om PressReader med oppgaver

FØRSTEREISLØYPEN

HVA ER FØRSTEREISLØYPEN, OG HVEM ER DEN FOR?

Det er mange ulike yrkesgrupper som ansettes i bibliotek, så det kan være lurt å ha klart et kursopplegg for de som er helt nye i bibliotekverden. Førstereisløypen er for de som kommer til å svare på spørsmål i skranken eller på chat/e-post, og som ikke har bibliotekarutdanning eller bakgrunn fra biblioteksektoren.

Førstereisløypen trenger ikke å gå som en separat løype dersom dere kjører en Restartløype og Oppfriskerløype, men vi ville likevel trekke den ut som en egen løype fordi dette er en viktig gruppe ansatte. Dette er også en ypperlig løype for flere fylkesbibliotek å samarbeide om.

Målet med løypen er å sikre minimumskompetanse, god kvalitet på tjenester og trygghet i rollen hos den ansatte.

MULIG INNHOLD

Vi anbefaler å ta nye bibliotekansatte gjennom hele tekstheftet, sånn som i Restartløypen. Deretter er det viktig at de blir kjent med søkekilder.

AKTUELLE TJENESTER

Søk i viktige kilder, for eksempel

- NB.no og tilgang til pliktavlevert materiale
- Nasjonalbibliografien i Oria: Norbok, Nornoter, Nordisko, Norper, Norart, Samisk bibliografi
- Oria
- Idunn (hvis tilgang)
- Atekst (hvis tilgang)
- Eventuelle andre abonnementstjenester for informasjonssøking
- Hvordan hjelpe studenter å finne pensum. Det kan være lurt å invitere inn de mest relevante uh-bibliotekene siden dette kan variere fra skole til skole.
- Bruk søkemotorer smartere
  - Google scholar
  - Søketriks
- Utvalgte nettsider eller tidsskrift som er viktig lokalt
- Fjernlån
  - Hva er det
  - Hvem bør jeg låne fra
  - Uskrevne og skrevne regler
- Biblioteksøk

Fra nettkurs

- 23 ting om søk
  - Ting 13-16 om vitenskapelig informasjon, inkludert Oria
  - Ting 17 om Nettbiblioteket
- 23 offentlige ting
  - Ting 4-9 om viktige nettsider som Norge.no, Brønnøysundregistrene og NAV.
  - Ting 17 om SSB
  - Ting 20 om Stortinget, Regjeringen og Sametinget på nett
- iKomp-kursene
  - Delen om kildekritikk i kurset for høyere utdanning:

- Del 2.6, *Vurdering av kilder* i kurset for videregående elver, om du ønsker en raskere innføring

---

AKTUELLE KURSTEKSTER

Alle:

- Introduksjon: Vi er kunnskapsaktører!
- Referansetjenesten – et moderne detektivarbeid
- Kildekritikk
- Å prioritere kunnskapsaktør med pressede ressurser
- Hvilke kunnskapsbehov har ditt lokalsamfunn?
- Studenter: En viktig brukergruppe
- Gjenta at dere er nyttige! Kampanjer i bibliotek

EKSEMPEL PÅ OPPLEGG

Her kan man velge og vrake, og sy sammen veldig ulike opplegg.

Her er eksempler på fire digitale samlinger, og et eksempel på minimumsopplegg med tre samlinger.

DIGITALT OPPLEGG:

Samling 1: Referansetjenesten

Lekse

- Tekst *Introduksjon: Vi er kunnskapsaktører!*
- Tekst *Referansetjenesten – et moderne detektivarbeid*

Plan

- Velkommen og presentasjonsrunde
- En/to folke- eller fylkesbibliotekansatte innleder ut ifra dagens tekster og egen praksis
- Samtale i gruppen, velg ut spørsmål fra tekstene på forhånd
- Pause
- Oriakurs (1,5 time) Inviter fagbibliotekansatt til å holde kurset.

Samling 2: Kildekritikk

Lekse:

- Tekst *Kildekritikk*

Plan

- Velkommen og åpne for spørsmål fra forrige samling
- En/to folke- eller fylkesbibliotekansatte innleder ut ifra dagens tekster og egen praksis
- Kursdel ved en ressursperson, f.eks. bibliotekansatt eller forfatterne Ståle Grut eller Bente Kalsnes eller Faktisk.no.

Tips: Man kan komme langt ved å forberede problemstillinger og snakke om dem i gruppen, det er ikke alltid nødvendig å ha en ekspert til stede.

Det er også mulig å bruke nettkurset iKomp for høyere utdanning eller videregående skole. Førstnevnte har litt mer kjøtt på beinet, der anbefaler vi [hele delen Kildekritikk](#). Kurset for videregående skole er kortere, der er [del 2.6 i iKomp, Vurdering av kilder](#) spesielt relevant.

Samling 3: Kunnskapsaktør i hverdagen

Lekse

- Tekst: *Å prioritere kunnskapsaktør med pressede ressurser*
- Tekst *Studenter: En viktig brukergruppe*

Plan

- Velkommen og åpne for spørsmål fra forrige samling
- En/to folke- eller fylkesbibliotekansatte innleder ut ifra dagens tekster og egen praksis
- Samtale i gruppen, velg ut spørsmål fra tekstene på forhånd
- Kurs i NBs ressurser (1,5 time) ved NB eller en bibliotekansatt.

Samling 4

Lekse

- Tekst *Hvilke kunnskapsbehov har ditt lokalsamfunn?*
- Tekst *Gjenta at dere er nyttige! Kampanjer i bibliotek*

Plan

- Velkommen og åpne for spørsmål fra forrige samling
- En/to folke- eller fylkesbibliotekansatte innleder ut ifra dagens tekster og egen praksis
- Samtale i gruppen, velg ut spørsmål fra tekstene på forhånd
- Øvelse: Skisser en kjapp, gjennomførbar kampanje for en digital kunnskapskilde
- Kurs i Atekst (1,5 time)

MINIMUMSOPPLEGG

Det er også mulig å gjøre en kortere løype. Her er et forslag til en minimumsversjon av førstereisløypen:

Samling 1

- Lekse: tekst Introduksjon: Hva er kunnskapsaktør, folkeopplysning, informasjonskompetanse
- Samtale om oppgavene i teksten: 30 minutter
- Pause 15 minutter
- Kurs i NB.no med oppgaver 1 time

Samling 2

- Lekse: tekst Referanseintervjuet og kommunikasjon i biblioteket, og å øve på RUSA-punktene
- Samtale om oppgavene i teksten 45 minutter
- Pause 15 minutter
- Kurs i bibsok.no med oppgaver 30 minutter

Samling 3

- Lekse: tekst Kildekritikk: Huskeregelten TONE, og tilfeller der den er vanskelig å bruke
- Samtale om oppgavene i teksten 30 minutter
- Pause 15 minutter
- Kurs i Oria med oppgaver 1 time

VI ER HER-LØYPEN

HVA ER VI ER HER-LØYPEN OG HVEM ER DEN FOR?

Dette er løypen om kommunikasjon, synlighet, og markedsføring. Her er målet at både brukere og ikke-brukere skal vite at biblioteket kan spørres om alt mulig rart, og vite om samlingene våre. I denne løypen skal vi også repetere hvordan bibliotekansatte kommuniserer, og hva vi skal spørre om. Her kommer også samskaping inn, for det er glimrende metoder å bruke for å finne ut hva slags referansetjenester lokalsamfunnet en er i har bruk for.

Løypen er for alle som svarer på spørsmål og har kontakt med publikum i bibliotek.

MULIG INNHOLD

Her kan deltakerne jobbe med spørsmål som hvordan gjennomfører vi et referanseintervju? Hvordan kan vi enkelt lage og gjennomføre en kampanje? Hva vil vi markedsføre?

Det er kanskje naturlig at dette kommer etter at deltakerne har lært/frisket opp søkekunnskaper. Det er viktig å være trygg i en tjeneste før man er klar for å fortelle verden hva man kan.

AKTUELLE KURSTEKSTER

- Gjenta at dere er nyttige! Kampanjer i bibliotek
- Referansetjenesten – et moderne detektivarbeid

EKSEMPEL PÅ OPPLEGG

Fysisk opplegg

- Bruk oppsummeringen av RUSA-retningslinjene fra teksten om referansetjenesten. Ser disse retningslinjene nyttige ut? Rollespill
- Samtale: Har du opplevd dårlig service noen gang? Hva gjorde at du ikke var fornøyd? Hva kjennetegner god service?
- Ut fra teksten om kampanjer: Hver deltaker lager forslag til opplegg. Målet her er at de har en skisse til en kampanje som de kan gjennomføre på en tjeneste de velger selv.

Digitalt opplegg

Samling 1

- Lekse: Les teksten *Referansetjenesten – et moderne detektivarbeid*, og øv på huskelisten som er gjengitt fra RUSA om hvordan man skal oppføre seg i referanseintervjuet. Reflekter: Fikk du noen nye erfaringer?
- Velkommen og eventuelt presentasjonsrunde
- Erfaringsutveksling etter hjemmeleksen. Var retningslinjene nyttige?
- Se i fellesskap på funnene fra TREFF-prosjektet i teksten om referansetjenesten. Hvilke tror dere stemmer hos dere også? Er det noe dere kan gjøre for å endre/styrke det? Samtale i plenum.

Samling 2

- Lekse: Les teksten Gjenta at dere er nyttige! Kampanjer i bibliotek
- Velkommen og åpent for spørsmål/refleksjoner fra forrige samling
- Se i fellesskap på hvordan man kan sette opp et skjema for å planlegge en kampanje.
- Samtale i gruppen: Hva kan vi markedsføre innenfor rollen vår som kunnskapsaktør?
- Hver får 30 minutter til å skissere en kort, egen kampanje. Alle blir i det digitale møtet, spørsmål som dukker opp underveis tas felles.
- Kort presentasjon av oppleggene for at gruppen skal se mange ulike eksempler.
- Lekse etter samlingen: Gjennomføre kampanjene som ble laget

FAGFOKUSLØYPEN

HVA ER FAGFOKUSLØYPEN OG HVEM ER DEN FOR?

Vi har med to fagfokusløyper for å vise hvordan man kan lage en ekstra satsing på fag som er spesielt viktige for innbyggerne. Som eksempler har vi valgt ut helseinformasjon og offentlig informasjon.

Løypene overlapper med oppfriskingsløypen, siden det vi beskriver her også er tjenester som vi jevnlig bør oppdatere oss på.

Målgruppen for fagfokusløypen kan være alle ansatte som svarer på spørsmål, eller det kan være spesielt for de som ønsker å fordype seg og være superbrukere innen fagområdene.

FAGFOKUSLØYPEN: HELSEINFORMASJON

Helseinformasjon er relevant for de aller fleste lånerne, og det er lett å finne feil informasjon når man søker på internett. Når det handler om helse og sykdommer, kan feilinformasjon i noen tilfeller være livsfarlig.

Som ressurspersoner for dette temaet anbefaler vi å bruke en bibliotekar som jobber mye med temaet og å samarbeide med kommunehelsetjeneste, Helsebiblioteket eller andre som har denne spesialkompetansen. Bibliotekarer med spesiell kompetanse kan for eksempel jobbe i medisinske bibliotek, universitets- og høgskolebibliotek eller folkebibliotek. Det er også mange andre aktører, som statlige kompetansesentre, som er godt kvalifisert og kan holde foredrag uten kostnad. NAFKAM (Nasjonalt forskningsenter innen komplementærmedisin og alternativ medisin) er et slikt eksempel.

EKSEMPEL PÅ OPPLEGG, 1 DAG

- Lekse: Les teksten om kildekritikk med eksempler fra helsefeltet som forberedelse
- Kildekritikk for helseinformasjon, og om alternative bøker vs. populærlitteratur vs. kvalitetskilder. 1 time
- Hvor finner vi god pasientinformasjon? For eksempel har både Helsenorge.no og Helsebiblioteket.no temasider med god pasientinformasjon. 1 time
- Helsebiblioteket: Hvordan finner vi frem? Hva finnes der? 1 time
- Referanseintervjuet og helseinformasjon: Hvordan snakker vi med brukerne? Hva kan vi spørre om, og hva bør vi ikke spørre om? 1 time

Eksempel fra arrangement om helseinformasjon ved Senja bibliotek (tidligere Lenvik bibliotek) i 2017:

Helse og informasjon, i tilknytning til prosjektet Folke-helse-biblioteket. Fagdag med tema knytta til helse og informasjon. Dagen var tredelt, og tilhørerne kunne velge selv om de ønsket å gå på en eller flere deler.

- Dagen starta med foredraget "Rollen som referansebibliotekar" ved Grete Overvåg fra Universitetsbiblioteket i Tromsø.
- Det andre foredraget handla om "Informasjon og informasjonskompetanse" og var ved Mariann Løkse, også fra Universitetsbiblioteket i Tromsø.

- Etter lunsj var temaet Helsebiblioteket.no og tilhørerne fikk en god innledning fra Sigrun E. Aasen om hva denne tjenesten er og hvordan man kan bruke den. Blant tilhørerne var det både studenter, helsearbeidere, bibliotekarer, lærere og personer i kommuneadministrasjonen.

FAGFOKUSLØYPEN: OFFENTLIG INFORMASJON

Som *demokratihus* (Kulturdepartementet, 2019) er offentlig informasjon en helt naturlig del av folkebiblioteks kompetanse. Det kan være vanskelig å navigere i informasjonen og forstå forskjell på ulike dokumenter. Derfor er det viktig at vi repeterer kunnskapene jevnlig.

Det kan være lurt å ha en gjennomgang av hvordan lover og andre offentlige dokumenter blir til, og hvordan de henger sammen. Naturlige kilder å ha med er regjeringen.no, stortinget.no og Lovdata.

Ofte når vi snakker om offentlig informasjon tenker vi på statlig nivå. Det er også nyttig å kunne navigere i offentlig informasjon fra kommunen, hvordan man søker innsyn med mer.

EKSEMPEL PÅ OPPLEGG

Her er eksempler på program rundt offentlig informasjon på digitale workshoper i prosjektet *Folkebibliotek som kunnskapsaktør* i Troms og Finnmark:

- 28/1 kl. 10-13 Offentlig informasjon fra Storting og Regjering ved Tor André Holmstad, Harstad bibliotek, og David Wulff Sæther, Senja bibliotek. Innføring og arbeid med oppgaver.
- 18/2 kl. 11:30-13 NOU og LovDataPro ved Tor André Holmstad, Harstad bibliotek, og David Wulff Sæther, Senja bibliotek. Innføring og arbeid med oppgaver.

STUDENTLØYPEN

HVA ER STUDENTLØYPEN OG HVEM ER DEN FOR?

Tema studenter kommer også inn i Restartløypen, og gjerne Oppfriskingsløypen. Studentløypen er for de som ønsker å satse ekstra på studenter. Det er flere nettstudenter nå enn noen gang før, og regjeringen ønsker flere desentraliserte studenter, altså studenter som bor i en annen kommune enn utdanningsinstitusjonen deres. Det er ingen grunn til å tro at studenter blir en mindre viktig brukergruppe de kommende årene.

Målgruppen kan være alle bibliotekansatte, eller noen få som skal få spisskompetanse.

MULIG INNHOLD

Avgrensingen i kursløypene er formidlingskompetanse. I denne løypen er det ikke så lett å sette skillet mellom det og generelle bibliotektilbud til studenter. Dere må gjerne inkludere hele bibliotektilbudet, som å se på behov i det fysiske rommet, tilgang til lokalet osv. hvis det er hensiktsmessig.

Digitale tjenester som er viktig for studentene bør inngå. Oria er sentralt, men også Google Scholar og Idunn. Se også på kompetansestegene i kursteksten *Studenter: En viktig brukergruppe*.

Ta kontakt med relevante universitets- og høgskolebibliotek og lær om hva de tilbyr og finn ut hvor grensen går mellom deres roller. Nettsidene til relevante universitets- og høgskolebibliotek er også svært viktig å kjenne for å kunne gi studenter god hjelp.

AKTUELLE KURSTEKSTER

- Studenter: En viktig brukergruppe

EKSEMPEL PÅ OPPLEGG

- Lekse: Tekst *Studenten: En viktig brukergruppe*.
- Velkommen og eventuelt presentasjonsrunde. Spørsmål til hver: Hvordan jobber dere med studenter i dag?
- Bruk samtale spørsmål fra lekseteksten.
- Tema: Hva får studentene fra sine fagbibliotek? Her er det fint å invitere noen fra det mest relevante universitets- eller høgskolebiblioteket til å fortelle.
- Nettsidene til universitets- og høgskolebibliotek. Det er viktig for studenter å vite hva "moderinstitusjonen" tilbyr og hvilke rolle de ulike bibliotekene har
- Tilgang til pliktavlevert materiale fra NB.no
- Opplæring i de viktigste kildene. Det kan være Oria, Idunn, evt. andre databaser.

DEN KILDEKRITISKE LØYPEN

HVA ER DEN KILDEKRITISKE LØYPEN, OG HVEM ER DEN FOR?

Kildekritikk er viktig for å gjennomskue når noen prøver å lure, villedde eller manipulere oss. Det er viktig for oss i eget arbeid når vi velger kilder og for brukerne våre. Selv om skoler har fokus på kildekritikk, kan det virke som at dette er en evne vi blir dårligere og dårligere på, både barn, ungdom, voksne og eldre. Kildekritikk er med i flere løyper, men denne løypen er for dere som vil gå litt ekstra i dybden på kildekritikk.

Målgruppen er alle bibliotekansatte. Kanskje dere også kan kombinere kompetanseheving for ansatte med arrangement for innbyggerne?

MULIG INNHOLD

- Huskereglene for kildekritikk
  - Kildekritikk på nett
  - Fake news og desinformasjon
-

AKTUELLE KURSTEKSTER

- *Kildekritikk*
  - Relevant nettkurs: [iKomp for høyere utdanning om kildekritikk](#)
-

EKSEMPLER PÅ OPPLEGG

Eksempel fra Vestfold og Telemark fylkesbibliotek 2022:

- Falske nyheter. Digitalt foredrag (45 min) med Bente Kalsnes, førsteamanuensis Høgskolen Kristiania
- Digital kildekritikk. Digitalt foredrag med Ståle Grut (NRKbeta)
- Fagdag (6 timers kurs) om faktasjekk, kildekritikk og hvordan feilinformasjon spres seg. Faktisk.no